

SCHADUW

DE WERKELIJKHEID

DOOR

ANDRÉ VAN ARTOIS.

VOORWOORD

Dit boek is niet ontstaan uit inspiratie. Het is ontstaan uit leven. Uit dagen die zacht begonnen en zwaar eindigden. Uit momenten waarop stilte harder sprak dan woorden. Uit liefde die bleef, zelfs wanneer herinneringen verdwenen.

Ik ben André, en ik leef samen met mijn vrouw Lilian in Zorgdorp Maria Van Artois. Zij staat centraal in dit boek. Niet als patiënt, niet als geval, niet als diagnose, maar als mens. Als vrouw. Als liefde. Als iemand die langzaam verdwijnt in wat ik ben gaan noemen: **SCHADUW**.

SCHADUW is geen donker. Het is een andere manier van bestaan. Een wereld waarin tijd oplost, waarin vragen verdwijnen, waarin dagen geen richting meer hebben. Maar ook een wereld waarin warmte blijft, waarin aanraking telt, waarin kleine momenten groot worden.

Ik schreef dit boek voor alle mantelzorgers. Voor iedereen die draagt, tilt, troost, luistert, wacht, en liefheeft in stilte. Voor iedereen die weet hoe het voelt wanneer iemand langzaam wegglijdt, maar jij blijft staan. Voor iedereen die

de wereld van een ander vasthoudt wanneer die wereld uit elkaar valt.

In deze pagina's vind je geen theorie. Geen handleiding. Geen medische uitleg. Je vindt **leven**. Je vindt **momenten**. Je vindt **menselijkheid**. Je vindt Lilian, zoals ze nu is. Je vindt mij, zoals ik moest worden.

Dit boek is een ode aan zorg. Aan liefde. Aan de kracht van volhouden. Aan de schoonheid van kleine dingen. Aan de mensen die nooit op de voorgrond staan, maar wel de wereld draaiende houden.

En dit is nog niet het einde. Volgende zomer verschijnt wellicht het vervolg: **SCHADUW – DE WERKELIJKHEID**, want er is nog zoveel te vertellen.

Voor nu wens ik jou, lezer, rust, warmte, en een zalig nieuwjaar. Moge dit boek je kracht geven, troost bieden, en laten voelen dat je nooit alleen staat.

Met heel mijn hart, **André Van Artois**.

DE TIJD DIE WEGLOOPT.

Onze ochtendwandeling langs de Costa is nooit zomaar een wandeling. Het is een reis door twee werkelijkheden: de mijne, die nog stevig vastzit aan uren, minuten en

kilometers... en die van Lilian, waar tijd geen vorm meer heeft. Gisteren waren we weer op pad. De lucht was helder, de zee lag als een rustige ademhaling naast ons, en toch voelde ik het al na een paar stappen: haar blik die alles probeert op te nemen, alsof elk detail kan oplossen als ze het niet meteen vastgrijpt. Tijd bestaat niet meer voor haar. Een uur, twee uur... het zijn woorden die hun betekenis verloren hebben. In haar hoofd zit SCHADUW, die fluistert dat alles sneller moet, dat we te laat zullen zijn, dat de klok haar achterna zit. “We redden het niet... we gaan niet op tijd thuis zijn voor de lunch.” Maar het is nog maar 10:00 uur. We hebben een zee van tijd. Alleen voelt zij dat niet meer. We lopen nooit meer dan vijf kilometer. Maar voor haar is dat een halve marathon. Afstand is geen afstand meer. Tijd is geen tijd meer. Alles is een gevoel, en dat gevoel is vaak angst. Als we bijna thuis zijn vraagt ze: “Hoe ver hebben we gelopen?” En wanneer ik zeg vier kilometer, schudt ze haar hoofd. “Dat is niet waar, het is veel verder.” In het restaurant vertelt ze dan aan iedereen die binnen haar bereik zit wat ze nog weet van onze wandeling. Niet om aandacht te krijgen, maar om vast te houden wat anders vandaag al verdwijnt. Vertellen is haar manier om te onthouden. Maar SCHADUW maakt dat ze het dezelfde dag alweer vergeet. Ik zie de achteruitgang. Ik zie hoe gisteren en eergisteren oplossen. Ik zie hoe zelfs sommige herinneringen van vroeger beginnen te verschuiven. Ik zie hoe haar lachje

soms moeite heeft om tevoorschijn te komen. Hoe haar gedachten soms somber worden. Hoe SCHADUW langzaam dichterbij komt. Maar ik zie ook dit: Ze wandelt nog. Ze vertelt nog. Ze leeft nog in haar eigen wereldje — en ik mag daar nog altijd in bestaan. Wij wandelen verder. Stap voor stap. Dag voor dag. In de tijd die wegloopt.

HOOFDSTUK 1. WAT IS SCHADUW?

SCHADUW is geen woord. Het is een aanwezigheid.

Het is het fluisteren achter de stilte, het trillen achter een glimlach, het zachte maar onverbiddelijke duwen tegen de werkelijkheid van mijn vrouw, Lilian. SCHADUW is het moment waarop ze iets wil zeggen maar het woord niet meer vindt. Het is het ogenblik waarop ze naar de klok kijkt, maar de tijd niet meer begrijpt. Het is het gevoel dat er iets achter haar staat, iets dat ze niet kan benoemen, maar dat wel elke dag een stukje dichterbij komt.

Voor de buitenwereld heet het **dementie maar dat woord klinkt voor mij als een vloek**. Voor mij heet het daarom **SCHADUW**.

Want dementie is niet alleen een ziekte. Het is een wereld die langzaam verschuift. Een landschap dat elke dag een beetje anders wordt, alsof iemand ongemerkt de meubels verplaatst in haar hoofd. Wat gisteren nog helder was, is

vandaag mistig. Wat vandaag nog lukt, kan morgen verdwenen zijn.

SCHADUW is het moment waarop Lilian zegt: “Het lukt me niet... ik weet het niet meer.” En ik zie hoe haar ogen zoeken naar iets dat er niet meer is.

SCHADUW is het verdwijnen van vanzelfsprekendheid. Het oplossen van tijd. Het vervagen van afstand. Het krimpen van zekerheid.

Maar SCHADUW is ook dit:

Het is de manier waarop ze mijn hand nog steeds pakt. Het is hoe ze lacht wanneer ze iets wél herkent. Het is hoe ze vertelt over onze wandeling, omdat vertellen haar manier is om vast te houden wat anders wegloopt. Het is hoe ze leeft in haar eigen wereldje, en hoe ik elke dag opnieuw besluit om daar met haar mee naartoe te gaan.

SCHADUW is de werkelijkheid die wij niet kozen, maar waarin wij nu wonen. Een werkelijkheid waarin liefde niet verdwijnt, maar van vorm verandert. Waarin ik haar vasthoud, niet omdat ze zwak is, maar omdat de wereld om haar heen langzaam verschuift.

Dit boek is geen verslag. Het is geen medisch dossier. Het is geen klaagzang.

Dit boek is een reis. Een reis door de werkelijkheid van Lilian. Een reis door de werkelijkheid van dementie. Een reis door de werkelijkheid van SCHADUW.

En ik neem je mee. Stap voor stap. Dag voor dag. In de tijd die wegloopt, maar waarin liefde blijft.

HOOFDSTUK 2.

DE EERSTE BARSTJES.

Het begon niet met grote dingen. SCHADUW komt nooit binnen met lawaai. Hij sluipt. Hij kiest de kleine momenten, de momenten die je bijna niet opmerkt, tot je ze niet meer kunt negeren.

Bij Lilian begon het met vragen die ze vroeger nooit stelde. “Heb ik dat al gezegd?” “Wanneer was dat?” “Waar ligt dat ook alweer?”

In het begin dacht ik: *vermoeidheid, leeftijd, een drukke dag*. Iedereen vergeet wel eens iets. Maar bij haar was het anders. Het waren geen losse vergeetmomenten. Het waren kleine scheurtjes in de vanzelfsprekendheid.

Ze begon lijstjes te maken. Niet omdat ze dat leuk vond, maar omdat ze bang was iets te vergeten. Ze legde dingen op vaste plekken, maar vond ze daarna niet meer terug. Ze

vertelde een verhaal, en een uur later vertelde ze hetzelfde verhaal opnieuw, met dezelfde overtuiging alsof het de eerste keer was.

Soms keek ze naar me met een blik die ik niet kende. Niet vijandig, niet angstig, maar zoekend. Alsof ze even moest nadenken wie ik precies was in dat moment. Alsof haar hersenen een paar seconden nodig hadden om de juiste lade open te trekken.

En dan was er dat ene moment. Het moment waarop ik wist dat dit geen gewone vergeetachtigheid was.

We stonden samen in de keuken. Ze wilde koffie zetten, zoals ze dat al veertig jaar doet. Maar ze hield het pak koffie vast alsof het een voorwerp was dat ze nog nooit had gezien. Ze draaide het rond, keek naar de tekst, en zei zacht: “Wat moet ik hiermee doen?”

Niet boos. Niet gefrustreerd. Gewoon... verloren.

Dat was de eerste keer dat SCHADUW zich liet zien. Heel even. Heel subtiel. Maar ik voelde het meteen: dit was geen vermoeidheid. Dit was een deur die langzaam begon te kieren.

Vanaf dat moment begon ik anders te kijken. Naar haar. Naar haar handelingen. Naar haar vragen. Naar de stilte tussen haar woorden.

De barstjes werden zichtbaarder. Niet elke dag, maar vaak genoeg om te weten dat er iets aan het verschuiven was. Alsof haar wereld een millimeter per dag opschoof, en zij probeerde mee te bewegen zonder te begrijpen waarom alles anders voelde.

Ze merkte het zelf ook. Niet altijd, maar soms. Dan zei ze: “Het lijkt alsof mijn hoofd niet meer doet wat ik wil.” En ik hoorde in haar stem geen paniek, maar een soort stille teleurstelling. Alsof ze zich verontschuldigde voor iets waar ze geen controle over had.

Dat waren de eerste barstjes. De eerste signalen dat SCHADUW niet langer buiten stond, maar al binnen was. Nog zacht, nog voorzichtig, maar aanwezig.

En ik wist: Dit is het begin van een reis waar geen kaart voor bestaat. Een reis waarin ik haar moet vasthouden, zelfs wanneer zij de weg niet meer ziet.

HOOFDSTUK 3.

DE DIAGNOSE.

De kamer was klein, te klein voor wat er gezegd moest worden. Een bureau, twee stoelen, een computer die zacht zoemde en Lilian naast me, haar handen gevouwen

alsof ze zich voorbereidde op iets waarvan ze de vorm nog niet kende.

De onderzoekster van de proeven die Lilian had moeten doen keek niet meteen op. Zij las eerst. Bladeren, klikken, nog eens bladeren. Ik voelde hoe Lilian naast me steeds stiller werd, alsof ze probeerde te verdwijnen in de stoel.

Toen zij eindelijk opkeek, zag ik het al. Niet in haar woorden, maar in haar ogen. Sommige onderzoekers hebben een blik voor dit soort gesprekken. Een blik die probeert zacht te zijn, maar nooit zacht genoeg kan zijn.

Zij zei haar naam. Zij zei mijn naam. En toen zei hij het woord dat de lucht uit de kamer haalde.

Dementie.

Geen twijfel. Geen “misschien”. Geen “we moeten nog verder onderzoeken”. Het stond er. Zwart op wit. In haar hersenen. In onze toekomst.

Lilian knikte. Heel rustig. Te rustig. Alsof ze het woord kende, maar niet begreep dat het nu van haar was.

Ik vroeg iets, ik weet niet meer wat. Iets over het verloop, over wat we konden verwachten, over wat dit betekende. De onderzoekster antwoordde met termen die ik wel hoorde maar niet kon vasthouden. 3 Fasen.

Achteruitgang. Onzekerheid. Begeleiding. Structuur.

Lilian keek naar haar handen. Ze zei niets. Ze ademde alleen, langzaam, alsof elke ademhaling een beslissing was.

Toen de onderzoekster vroeg of we nog vragen hadden, zei ze zacht: “Komt het goed?”

Zij zweeg even. Een stilte die te eerlijk was om te vullen met hoop. Toen zei hij: “Het komt niet goed... maar we kunnen het samen draaglijk maken.”

Ik voelde haar hand naar de mijne zoeken. Niet uit angst, maar uit behoefte aan houvast. Alsof ze wist dat er iets in haar hoofd was verschoven, en dat ze mij nodig had om recht te blijven staan.

Buiten, op de gang, bleef ze even stilstaan. Ze keek naar de muur, naar een foto van een landschap dat ze waarschijnlijk nooit eerder had gezien. Toen zei ze: “Is dit nu waarom ik dingen vergeet?”

Ik knikte. Ze knikte terug. En in dat moment zag ik iets wat ik nooit zal vergeten: Niet paniek, niet verdriet, maar een soort stille aanvaarding. Alsof ze voelde dat er een naam was gegeven aan iets wat al langer in haar leefde.

Op weg naar huis zei ze niets. Ze keek naar buiten, naar de bomen, naar de lucht, naar de mensen die voorbijliepen. Alsof ze alles opnieuw moest bekijken, nu ze wist dat haar wereld langzaam zou veranderen.

Thuis vroeg ze: “Wat heeft Zij precies gezegd?” En ik vertelde het opnieuw. Rustig. Zonder details die haar zouden belasten. Ze luisterde. Ze knikte. En een uur later vroeg ze het opnieuw.

Dat was de dag waarop SCHADUW niet langer een vermoeden was. Het was een diagnose. Een werkelijkheid. Een toekomst die we niet wilden, maar waarin we nu samen verder moesten.

En terwijl zij probeerde te begrijpen wat er gezegd was, probeerde ik te begrijpen hoe ik haar moest beschermen tegen iets wat in haar eigen hoofd woonde.

HOOFDSTUK 4.

DE KOMST VAN VALERIE.

Ze kwam binnen op een donderdagochtend. Niet met haast, niet met papieren die uit haar tas staken, maar met een rust die meteen voelbaar was. Alsof ze wist dat ze een huis binnenstapte waar stilte soms harder klinkt dan woorden.

Valerie. Onze casemanager. Een naam die zacht klinkt, en een aanwezigheid die precies datzelfde doet.

Lilian zat al klaar aan de tafel. Haar handen lagen netjes gevouwen, alsof ze zich voorbereidde op een bezoek dat ze niet helemaal kon plaatsen. Ze wist dat er iemand zou komen, maar niet precies waarom. SCHADUW had dat deel van de uitleg al weggeveegd.

Valerie glimlachte naar haar. Niet de glimlach van iemand die een dossier komt bespreken, maar de glimlach van iemand die eerst de mens ziet, en dan pas de situatie. Ze ging naast Lilian zitten, niet tegenover haar. Een detail dat meteen iets openbrak.

“Hoe gaat het met u?” vroeg ze. Geen standaardvraag. Ze zei het alsof ze het echt wilde weten.

Lilian keek even naar mij, alsof ze wilde controleren of ze het juiste antwoord zou geven. Toen zei ze: “Het gaat... soms goed. Soms niet.”

Valerie knikte. Niet uit beleefdheid, maar omdat ze het begreep. Ze had dit al vaker gehoord, maar bij Lilian klonk het anders. Alsof ze het zelf nog maar half kon bevatten.

Ze haalde een klein notitieboekje uit haar tas. Geen laptop, geen tablet. Een boekje. Met een pen. Alsof ze wilde laten zien dat dit gesprek niet over cijfers ging, maar over mensen.

Ze vroeg Lilian naar haar dagen. Naar haar ritme. Naar wat moeilijk was. Naar wat nog goed ging. En Lilian vertelde —

soms helder, soms zoekend, soms met kleine pauzes waarin ze haar gedachten moest verzamelen alsof ze door een lade bladerde die niet meer vanzelf openging.

Valerie luisterde. Echt luisterde. Ze vulde niets in. Ze verbeterde niets. Ze liet Lilian praten in haar eigen tempo, in haar eigen wereldje.

Toen ze klaar was, keek Valerie naar mij. Die blik die alleen mensen hebben die weten dat ze niet alleen met één persoon praten, maar met twee levens tegelijk.

“We gaan dit samen doen,” zei ze. Geen belofte die te groot was. Geen woorden die te veel hoop gaven. Gewoon een eenvoudige waarheid.

Ze legde uit wat haar rol zou zijn. Niet als controleur, niet als beoordelaar, maar als gids. Iemand die de weg kent in een landschap waar wij nog maar net in waren beland. Iemand die weet waar de valkuilen liggen, waar de bochten scherp zijn, waar de rustpunten zitten.

Lilian luisterde aandachtig. Ze knikte bij elk stukje uitleg, alsof ze het begreep. Maar toen Valerie even wegkeek, fluisterde ze tegen mij: “Wat doet ze precies?”

Ik legde het opnieuw uit. Rustig. Zonder haast. En Valerie glimlachte toen ze het hoorde. Ze wist dat dit zou gebeuren. Ze wist dat herhaling geen fout was, maar een onderdeel van de werkelijkheid waarin Lilian nu leefde.

Aan het einde van het gesprek stond Valerie op. Ze legde haar hand even op Lilian's schouder. Een klein gebaar, maar het deed iets. Ik zag hoe Lilian's gezicht ontspande, alsof ze voelde dat deze vrouw geen vreemde was, maar iemand die haar niet zou laten vallen.

“Tot snel,” zei Valerie. Niet als afscheid, maar als begin.

Toen ze weg was, keek Lilian naar de deur. “Ze is lief,” zei ze. En ik wist: Valerie had iets gedaan wat niemand anders kon. Ze had een stukje licht binnengebracht in een huis waar SCHADUW soms te dicht bij de muren staat.

Vanaf die dag was Valerie niet zomaar een casemanager. Ze werd een deel van onze reis. Een stille bondgenoot. Een anker.

HOOFDSTUK 5.

HET EERSTE BEZOEK AAN HET OC.

Valerie belde een paar dagen na haar eerste bezoek. Haar stem klonk zoals altijd: rustig, helder, zonder haast. Ze vertelde dat ze een kennismakingsmoment had geregeld bij het Ontmoetingscentrum De Zoutvliet. Koffie, een gesprek, even sfeer proeven. Niets verplicht, niets zwaar. Gewoon kijken.

Maar voor Lilian voelde het niet “gewoon”.

Toen ik haar vertelde dat we zouden gaan, trok ze haar schouders iets op. Niet boos, niet verdrietig, maar onzeker. Alsof ze niet wist wat er van haar verwacht zou worden. Alsof ze bang was dat ze daar iets moest doen wat ze niet meer kon.

“Waarom moet ik daarheen?” vroeg ze. Haar stem was klein. Ik zei dat het goed zou zijn om eens te kijken, dat het een plek was waar ze misschien rust zou vinden, structuur, mensen die haar begrepen. Maar ze schudde haar hoofd. “Dat is niets voor mij.”

Toch gingen we.

De aankomst.

Valerie stond al buiten te wachten. Ze zwaaide naar ons, niet opdringerig, maar uitnodigend. Lilian bleef even staan voordat ze naar binnen ging, alsof ze de deur eerst moest inschatten, wat erachter lag, wie erachter lag, wat ze zou moeten zeggen.

Binnen rook het naar koffie en versgebakken koekjes. Geen ziekenhuislucht, geen steriele stilte. Gewoon een warme ruimte waar stemmen zacht door elkaar gingen.

Daar stonden ze: **Viola, Tanja en Rosemarie**. Drie vrouwen met zachte gezichten en een soort vanzelfsprekende vriendelijkheid die je niet kunt faken. Ze

stelden zich voor, één voor één, zonder haast, zonder druk.

Lilian glimlachte beleefd, maar ik zag het meteen: Ze voelde zich niet op haar gemak. Haar ogen gingen van gezicht naar gezicht, alsof ze probeerde te onthouden wie wie was, maar de namen gleden weg nog voor ze konden landen.

De koffie

We gingen aan een ronde tafel zitten. Valerie naast Lilian, ik aan haar andere kant. Viola schonk koffie in. Tanja zette een schaal met koekjes neer. Rosemarie vroeg hoe onze ochtend was geweest.

Lilian antwoordde kort. Te kort. Ze keek naar haar kopje alsof ze zich eraan moest vasthouden.

Ik zag hoe Valerie haar hand even op Lilian's arm legde. Een klein gebaar, maar het werkte. Lilian ademde iets rustiger.

De begeleidsters vertelden over het OC. Over de activiteiten, de wandelingen, de rustige middagen, de momenten waarop er gewoon gelachen wordt. Geen verplichtingen, geen druk. Alles in het tempo van de mensen die er komen.

Lilian luisterde, maar haar gezicht bleef gespannen. Ze keek naar mij, naar Valerie, naar haar koffie. Ze zei zacht: “Ik weet niet of ik dit kan.”

Viola glimlachte. “U hoeft niets te kunnen. U hoeft alleen maar te zijn.”

Maar Lilian schudde haar hoofd. “Het is vreemd... ik ken niemand.”

Rosemarie antwoordde: “Dat hoeft ook niet. Wij leren u kennen. En u leert ons kennen. Stap voor stap.”

Maar ik zag het: Lilian voelde zich verloren. Niet omdat de mensen niet vriendelijk waren, maar omdat haar hoofd geen nieuwe omgeving meer kon verwerken zonder dat SCHADUW er meteen tussen ging staan.

Het moment van eerlijkheid

Na een half uur stond Lilian op. Niet abrupt, maar langzaam, alsof ze eerst moest beslissen of haar benen het zouden doen.

“Mag ik even naar buiten?” vroeg ze.

Valerie ging met haar mee. Ik bleef zitten met de drie begeleiders. Ze keken me aan met begrip, niet met medelijden.

“Dit is normaal,” zei Tanja. “De eerste keer is altijd zwaar.”

Ik knikte. Ik wist dat ze gelijk had. Maar het deed pijn om te zien hoe mijn vrouw worstelde met iets dat ooit zo eenvoudig was: een kop koffie drinken in een nieuwe ruimte.

De terugkeer

Toen Lilian terugkwam, was haar gezicht iets rustiger. Valerie liep naast haar, haar hand licht op Lilian's rug.

“We gaan naar huis,” zei Lilian. Geen vraag. Een beslissing.

En dat was goed. Het hoefde niet perfect te zijn. Het hoefde niet meteen te lukken. Het hoefde alleen maar geprobeerd te worden.

Bij het afscheid zei Viola: “Kom gerust nog eens. Wanneer u wilt.”

Lilian knikte beleefd, maar ik zag dat ze het niet van plan was. Niet nu. Niet vandaag. Nooit.

Buiten, op weg naar huis, zei ze: “Het is niets voor mij.”

Ik zei niets. Soms moet je de woorden laten liggen waar ze vallen.

Maar ik wist: Dit was geen afwijzing van het OC. Dit was SCHADUW die haar nog niet liet toegeven dat ze hulp nodig heeft.

En ik wist ook: We komen terug. Misschien niet morgen. Misschien niet volgende week. Maar we komen terug.

Want dit is een reis. En elke reis begint met een eerste, moeilijke stap.

Met iets in een wereld die elke dag een beetje verschuift.

HOOFDSTUK 6.

DE EERSTE TAXIRIT.

Het was eind 2024. De dagen waren kort, de lucht had dat winterse grijs dat altijd een beetje op de schouders drukt. We woonden nog in ons oude huis, het huis waar elke kamer een herinnering droeg, waar Lilian zich altijd veilig had gevoeld. Maar veiligheid was iets geworden dat niet meer vanzelf kwam.

Die ochtend stond ze klaar in de gang. Haar jas dicht, haar sjaal netjes omgeslagen. Ze keek naar de voordeur alsof die deur haar iets zou afnemen zodra ze erdoorheen moest.

“Moet ik echt?” vroeg ze. Geen protest, geen boosheid, alleen onzekerheid. Een onzekerheid die je niet kunt wegpraten, omdat ze niet uit twijfel komt, maar uit SCHADUW.

Ik zei dat het maar een halve dag was. Dat ze zou kennismaken. Dat ze niet alleen zou zijn. Dat Valerie alles had geregeld. Maar ze schudde haar hoofd.

“Het voelt vreemd.”

En dat was het ook. Voor haar. Voor mij.

De taxi.

Toen de taxi de straat in reed, voelde ik iets in mijn borst trekken. Niet omdat ik twijfelde aan het OC, niet omdat ik bang was voor wat er zou gebeuren, maar omdat ik wist dat dit een grens was. Een grens tussen het leven dat we hadden, en het leven dat we nu moesten leren.

De taxi stopte voor de deur. De motor bleef zacht draaien. De chauffeur stapte uit, glimlachte vriendelijk, zei haar naam. Maar Lilian keek hem aan alsof hij een vreemde was die haar uit haar eigen wereld kwam halen.

Ze pakte mijn hand. Stevig. Veel steviger dan normaal.

“Ik wil niet alleen,” fluisterde ze.

Ik zei dat het maar een paar uur was. Dat ik thuis zou zijn wanneer ze terugkwam. Dat ze veilig was. Maar haar ogen vertelden iets anders: Ze begreep het niet. Niet de tijd, niet de reden, niet de bedoeling.

Toch stapte ze in.

Heel voorzichtig. Alsof de taxi een plek was waar de grond anders voelde.

Ze ging zitten. De chauffeur deed de deur dicht. Ze keek naar mij door het raam. Een blik die ik nooit zal vergeten, een mengeling van vertrouwen en angst, alsof ze me vroeg haar vast te houden terwijl ik haar moest loslaten.

De taxi reed weg.

En ik brak.

Niet een beetje. Niet stil. Maar volledig.

Ik stond daar op de stoep, in de koude decemberlucht, en ik schreeuwde niet, ik riep niet, ik hilde. Zoals een kind. Omdat ik haar zag verdwijnen achter de hoek van de straat. Omdat ik wist dat dit het begin was van iets wat we niet konden stoppen. Omdat ik haar niet kon beschermen tegen iets dat in haar eigen hoofd woonde.

De eerste weken.

Tegen kerstmis ging Lilian al twee dagen per week naar het OC. Niet omdat ze het wilde, maar omdat het nodig was. Omdat SCHADUW haar dagen begon te vullen met verwarring, angst, en momenten waarop ze niet meer wist wat ze moest doen.

Elke keer dat de taxi kwam, voelde ik hetzelfde. Diezelfde trek in mijn borst. Diezelfde stilte in het huis zodra ze weg was. Diezelfde vraag: *Hoe lang kan ze dit nog?*

Maar elke keer kwam ze terug. Soms vrolijk. Soms moe. Soms verward. Maar ze kwam terug.

En elke keer hield ik haar vast alsof ze een stukje van zichzelf had moeten achterlaten, en ik haar moest helpen het weer te vinden.

De werkelijkheid.

Dit was het begin. Het echte begin. Niet de diagnose. Niet de eerste barstjes. Maar dit: De taxi die haar ophaalt. De deur die dichtgaat. De straat die haar opslokt. De stilte die achterblijft.

Dit was het moment waarop SCHADUW niet alleen in haar hoofd zat, maar ook in ons huis. In onze dagen. In onze toekomst.

En toch... We gingen verder. Omdat liefde dat doet. Zelfs wanneer de wereld verschuift.

HOOFDSTUK 7.

WENNEN AAN HET OC.

Begin 2025 veranderde er iets bij Lilian. Niet plots, niet met grote gebaren, maar in kleine stukjes, alsof haar hoofd langzaam begon te accepteren dat het OC geen vreemde plek was, maar een veilige haven waar ze niet hoefde te presteren.

De eerste weken waren moeilijk geweest. Elke taxirit voelde als een afscheid. Elke terugkomst als een opluchting. Maar ergens tussen januari en februari gebeurde het: Lilian begon te vertellen.

Niet veel, niet uitgebreid, maar genoeg om te merken dat er iets was verschoven.

“We doen daar allerlei spelletjes,” zei ze. Haar stem had een lichte vrolijkheid, een toon die ik al een tijdje niet meer had gehoord. Ze vertelde over kaarten, over kleine puzzels, over een soort geheugenspel dat ze leuk vond omdat niemand haar verbeterde als ze iets vergat.

Ze vertelde over Viola die altijd lachte. Over Tanja die haar thee precies maakte zoals zij het graag had. Over Rosemarie die haar hielp wanneer ze niet meer wist wat de bedoeling was.

En ik zag het: Het OC was geen verplichting meer. Het was een plek waar ze even mocht zijn wie ze op dat moment was, zonder oordeel, zonder druk, zonder de angst dat ze iets verkeerd zou doen.

Tegen kerstmis ging ze er al twee dagen per week naartoe gegaan. En begin 2025 ging ze er graag naartoe. Niet omdat ze het begreep, maar omdat ze zich er veilig voelde. Veiligheid was haar nieuwe kompas geworden.

Het oude huis.

Terwijl Lilian langzaam haar weg vond in het OC, begon bij mij een ander proces. Een proces dat veel zwaarder voelde dan ik had verwacht.

Ik moest ons oude huis verkopen.

Het huis waar we bijna dertig jaar hadden gewoond. Waar elke muur een verhaal had. Waar elke kamer een stukje van ons leven droeg. Waar Lilian nog wist waar alles lag — omdat het haar wereld was, haar houvast, haar verleden.

Maar SCHADUW maakte dat verleden broos. En ik wist dat we dichterbij zorg moesten gaan wonen. Voor haar. Voor ons.

De makelaar.

Makelaar Vermeulen kwam langs op een ochtend in maart. Een nette man, vriendelijk, met een map onder zijn

arm en een blik die meteen doorhad dat dit geen gewone verkoop was.

Hij liep door het huis, maakte foto's, stelde vragen. Maar ik zag hoe Lilian hem volgde met een blik die ik kende: De blik van iemand die voelt dat er iets verandert, maar niet begrijpt waarom.

“Waarom komt hij hier?” vroeg ze later.

Ik legde het uit. Rustig. Zonder details die haar zouden belasten. Ze knikte, maar ik wist dat ze het niet echt begreep. SCHADUW had dat deel van de logica al meegenomen.

Begin april kwam de aankondiging van de verkoop. Een bord in de tuin. Een advertentie online. Een tekst die ons huis beschreef alsof het zomaar een woning was, terwijl het voor ons een leven was.

Lilian keek naar het bord. Ze zei niets. Ze legde haar hand in de mijne. En ik voelde dat ze het ergens wel wist: Dit was een afscheid dat ze niet kon bevatten, maar wel kon voelen.

De werkelijkheid van dat moment.

Het OC werd haar nieuwe ritme. Het huis werd langzaam een herinnering. En ik stond ertussenin, tussen wat was en wat moest komen.

Elke keer dat de taxi haar ophaalde, voelde ik datzelfde trekken in mijn borst. Maar nu was er iets anders: Ze stapte in met minder angst. Met minder twijfel. Met een klein beetje vertrouwen.

En terwijl zij leerde wennen aan het OC, leerde ik wennen aan het idee dat ons leven zou verhuizen. Niet alleen naar een nieuw appartement, maar naar een nieuwe fase. Een fase waarin SCHADUW niet meer aan de deur stond, maar al binnen was.

Maar we gingen verder. Zoals altijd. Stap voor stap. Dag voor dag.

HOOFDSTUK 8.

DE OPENHUIZENDAG EN DE VERKOOP.

Het was een zaterdag in april toen ons huis voor het eerst “open” stond. Niet voor vrienden, niet voor familie, maar voor vreemden. Mensen die door onze kamers zouden lopen alsof het zomaar ruimtes waren, terwijl elke muur een stukje van ons leven droeg.

Lilian die ochtend was die dag opgehaald door mijn zusje en zwager uit Eeklo. Niet omdat ze niet welkom was, maar omdat ik haar wilde beschermen tegen iets wat ze niet kon begrijpen. SCHADUW maakte dat ze niet meer kon